



STYRESAK

Saksnr.: 64/18

Kollegiale utvalg, phd-programråd og dekanens kompetanseprofil - Kompetansekrav til dekaner

Til:	STYRET
Fra:	Direktøren
Dato:	28.11.2018
Saksbehandler:	Seksjonssjef for studier, forskning og formidling
Arkivnr:	og direktør

Saksdokumenter:

- Saksutredning
- Vedlegg 1: Notat fra rektor om organisering av faglig ledelse - 16. mai 2018
- Vedlegg 2: Notat til styreseminar - 4. september 2018 – eksempler på ansvarsområder og kvalifikasjonskrav i UH-sektoren
- Vedlegg 3: Innkalling fra rektor til allmøte 27.11.2018
- Vedlegg 4: Notat fra kollegiet ved Teaterhøgskolen - 30. august 2018
- Vedlegg 5: Notat fra kollegiet ved Kunstakademiet – 30. august 2018
- Vedlegg 6: Notat fra kollegiet ved avdeling Dans – 1. desember 2018
- Vedlegg 7: Notat fra kollegiet ved avdeling Kunst og Håndverk – 2 uttalelser
- Vedlegg 8: Notat fra kollegiet ved avdeling Design (ettersendes)

Saksutredning

1. Bakgrunn

Rektor skrev 16. mai 2018 et notat til alle ansatte om organisering av faglig ledelse av Kunsthøgskolen. I notatet viser rektor til at en rekke endringer gjør det relevant å spørre «om dagens organisering og fullmaktsbeskrivelse er hensiktsmessig i en 2018 kontekst og fremover». Endringene som rektor viser til er blant annet:

- ny strategisk plan,
- akkrediteringen som vitenskapelig høgskole
- etablering av eget ph.d. program i kunstnerisk utviklingsarbeid
- skjerpede kvalitetskrav for universiteter og høgskoler.

På styreseminar 4. september 2018 diskuterte styret ulike aspekter i rektors notat knyttet til kollegiale organ og til kompetansekrav til dekanstillinger.

På styremøte 6. november (sak 64-18) godkjente styret prosess for å vurdere opprettelse av kollegiale utvalg. Styret besluttet i tillegg følgende om kompetansekrav til dekaner;

Styret ber om en sak i styremøte i desember 2018 som avklarer om Kunsthøgskolen i Oslo skal kreve førstekompetanse innen kunsthøgskolen for alle ledere av institusjonens avdelinger.

Denne saken gjelder oppfølging av styrets diskusjon om krav til dekaners kompetanseprofil.

Som oppfølging har rektor innkalt til allmøte for å be ansatte ved avdelingene om innspill til eventuelle krav til dekanekompetanse (se vedlegg 3). På allmøte gikk rektor gjennom rammeverket i UH-sektoren for organisering av og krav til faglig ledelse og inviterte til innspill fra de ansatte. Rammeverket omtales i punktene nedenfor.

Rektor har også invitert avdelingene til å komme med skriftlige innspill til saken. Fristen er 1. desember og innspillene vedlegges saken i sin helhet.

2. Rammeverk for organisering av faglig ledelse i UH-sektoren

Ansvar for organisering av virksomheten

UH-institusjoner styres gjennom tildelingsbrev og etatsstyring med fokus på måloppnåelse. Styret har betydelig grad av frihet til å organisere virksomheten slik at målene nås og slik at lovfestede krav, herunder den akademiske friheten ivaretas og fremmes. Dette er spesielt uttrykt i UH-loven §9, her utdrag relatert til den faglige virksomheten:

§ 9-2. Styrets oppgaver

(1) Styret skal trekke opp strategien for institusjonens utdannings- og forskningsvirksomhet og annen faglig virksomhet og legge planer for den faglige utvikling i samsvar med de mål som er gitt av overordnet myndighet for sektoren og institusjonen.

[...]

(4) Styret selv fastsetter virksomhetens interne organisering på alle nivåer. Organiseringen må sikre at studentene og de ansatte blir hørt.

Kunsthøgskolens vedtatte organisering

Kunsthøgskolens styre har pr i dag vedtatt å organisere virksomheten på følgende måte:

Nivå 1 – institusjonsledelsen

Vedtaket om styrings- og ledelsesmodell for Kunsthøgskolen (S-sak 32-18) innebærer at Kunsthøgskolen på nivå 1 har delt ledelse, hvor rektor er faglig leder og institusjonen har en administrerende direktør.

Nivå 2 – faglig enhet

Styret vedtok dagens faglige organisering i 6 fagenheter – avdelinger - ved Kunsthøgskolen i S-sak 37-11. De faglige enhetene, ved dekan, er av styret delegert følgende fullmakter i hht. delegasjonsoversikten:

Dekanen har et samlet faglig, økonomisk og administrativt ansvar for avdelingen.

Det innebærer:

- Overordnet faglig og administrativ ledelse innen avdelingen
- Delegert budsjettansvar (anvisningsmyndighet) og personalansvar
- Tilsetting i midlertidige stillinger etter fullmakt
- Godkjenning av revisjoner av studieprogrammer (innen strukturelle og økonomiske rammer)

- Godkjenning av innstillingskomiteer/opptakskomiteer til studieopptak, vedtak av opptak av studenter
- Godkjenning av forslag til sensoroppnevninger
- Godkjenning av grad, emner o.a. fra andre institusjoner
- Ansvar for kvalitetssikring av undervisning, forskning og formidling

Kunsthøgskolen har enhetlig ledelse (både faglig og administrativ) på nivå 2. Dekan er delegert fullmakt for beslutninger som gjelder avdelingens faglige virksomhet innen

- høyere kunstfaglig utdanning,
- kunstnerisk utviklingsarbeid og forskning
- formidling av denne virksomheten.

I tillegg har dekanen budsjett- og personalansvar ved avdelingen.

3. UH-lovens krav til ledere av faglige enheter i UH-sektoren

UH-loven har særskilte ansettelsesbestemmelser for statlige universiteter og høyskoler når det gjelder ansettelse av blant annet avdelingsleder og administrativ leder. (UH-loven § 11-1).

I henhold til Kunsthøgskolens personalreglement er det styret som er tilsetningsutvalg for disse stillingene. Det innebærer at det er styret som beslutter hvilke kvalifikasjonskrav som skal stilles for å kunne ivareta det ansvaret som er lagt til ledere av faglige enheter ved Kunsthøgskolen.

I forarbeidene til loven (Ot.prp. nr 40 2001-2002, kap 12 punkt 12.1.8) sies dette knyttet til tilsetting av leder for avdeling eller grunnenhet:

Ved tilsetting av leder for avdeling eller grunnenhet skal det legges vekt på lederegenskaper og evne til strategisk tenkning. Faglig leder bør være en person med vitenskapelig erfaring og legitimitet i fagmiljøene. Erfaring fra praksis og kunnskap om yrkesfeltet bør også vektlegges der dette er relevant. Kompetansen som trengs for å fylle stillingen må vurderes i det enkelte tilfelle avhengig blant annet av enhetens størrelse og fagprofil. Ved tilsetting av intern søker bør det gis mulighet for permisjon fra annen undervisnings- og forskerstilling.

Kunsthøgskolen er vitenskapelig høyskole innen fagområdet kunst basert på kunstnerisk utviklingsarbeid. Begrepet «vitenskapelig erfaring» kan derfor i Kunsthøgskolens sammenheng også bety «erfaring med høyere kunstfaglig utdanning og kunstnerisk utviklingsarbeid» Tradisjonelt er begrepet tolket som «Kunstfaglig erfaring».

I den kommenterte utgaven av UH-loven v prof. Jan Fridthjof Bernt er denne kommentar knyttet til kvalifikasjonskrav for avdelingsledere:

Kravene til faglig kompetanse vil her avspeile forventningene til det lederskap som skal utøves. Ønsker man en leder som skal kunne utøve et reelt faglig lederskap når det gjelder utviklingen på vedkommende område, må man velge blant de fremste fagfolkene på området. Er det derimot tale om en tradisjonell fagadministrativ instituttleder eller dekanrolle, vil det kunne være tilstrekkelig at vedkommende har alminnelig god faglig kompetanse på professor- eller førsteamanuensisnivå. Stiller man lavere krav til den faglige kompetansen enn dette, vil det måtte oppfattes som uttrykk for at stillingen primært skal være av administrativ karakter.

Konklusjon om UH-lovens krav:

Loven stiller altså ikke spesifikke krav for avdelingsledere, men forarbeider og kommentarer antyder noen modeller avhengig av hvilke forventninger styret har til lederskapet som skal utøves. Kommentarer til loven fra prof. Jan Fridthjof Bernt forstås slik at det gis tre eksempler på ulike typer lederskap:

1. Reelt faglig lederskap
(kompetansekrav: fremragende fagfolk innen feltet)
2. Tradisjonell fag-administrativ dekan/instituttleder
(kompetansekrav: alminnelig god faglig kompetanse – førsteamanuensis/professornivå)
3. Administrativt lederskap (kompetansekrav: lavere enn førstekompetanse/professorkompetanse)

Normalordningen i sektoren er at universiteter og høyskoler stiller krav til professor-eventuelt førsteamanuensisnivå ved ansettelse av ledere for avdeling, altså tilsvarende det Bernt omtaler som tradisjonell fag-administrativ dekan/instituttleder. Det vises til notat til styreseminar med eksempler på ansvarsområder og kompetansekrav i UH-sektoren. (se vedlegg 2).

4. Studietilsynsforskriftens krav til faglig ledelse av studietilbud

Studietilsynsforskriften stiller krav til fagmiljø for studieprogram:

§ 2-3. Krav til fagmiljø

- (1) Fagmiljøet tilknyttet studietilbudet skal ha en størrelse som står i forhold til antall studenter og studiets egenart, være kompetansemessig stabilt over tid og ha en sammensetning som dekker de fag og emner som inngår i studietilbudet.
- (2) Fagmiljøet tilknyttet studietilbudet skal ha relevant utdanningsfaglig kompetanse.
- (3) Studietilbudet skal ha en tydelig faglig ledelse med et definert ansvar for kvalitetssikring og -utvikling av studiet. [...]
- (5) Fagmiljøet tilknyttet studietilbudet skal drive forskning og/eller kunstnerisk utviklingsarbeid og faglig utviklingsarbeid og skal kunne vise til dokumenterte resultater med en kvalitet og et omfang som er tilfredsstillende for studietilbudets innhold og nivå.
- (6) Fagmiljøet tilknyttet studietilbud som fører fram til en grad, skal delta aktivt i nasjonale og internasjonale samarbeid og nettverk som er relevante for studietilbudet. [...]

Som det fremgår stilles både krav til utdanningsfaglig kompetanse og til kompetanse innen forskning/kunstnerisk utviklingsarbeid. I tillegg skal studiet ha en tydelig faglig ledelse.

Tydelig faglig ledelse innebærer ihht NOKUTs veiledninger blant annet:

Kravet alle institusjoner må oppfylle er at den faglige ledelsen skal bestå av ansatte i undervisnings- og forskerstillinger og ha det formelle ansvaret for at studiet gjennomføres i henhold til studieplanen og at studieplanen utvikles. Det faglige ansvaret kan plasseres hos enkeltpersoner eller i et definert fagfellesskap, og den faglige ledelsen kan være knytte til enkelt studietilbud eller til en bredere portefølje av studietilbud ved institusjonen. Den/de som har det faglige ansvaret må ha kompetanse til å drive kvalitetssikring og kvalitetsutvikling av studietilbudet.

Programråd

Som oppfølging av punktet om tydelig faglig ledelse har Kunsthøgskolen besluttet å opprette programråd som ledd i kvalitetssikring av utdanningen. Programråd skal sikre at studietilsynsforskriftens krav om faglig ledelse av studieprogrammene ivaretas:

Programråd (funksjon)

- Skape sammenheng og helhet i studieprogram
- Skape gode arenaer for å diskutere studieprogrammets utvikling slik at programmets fagmiljø blir engasjert og føler eierskap til programmet
- Sørge for at læringsutbyttebeskrivelsene blir et nyttig faglig verktøy som ligger til grunn for undervisnings- og vurderingsformer
- Kvalitetssikring og kvalitetsutvikling av studiet
- Bidra til internasjonalisering blir godt integrert i utdanningen

- Sette ambisjonsnivå og legge til rette for at hele programmets fagkollegium bruker de muligheter for digitalisering og læringsplattform gir til å heve kvaliteten i utdanningene

Programrådene skal sammensettes av ansatte i undervisnings- og forskerstillinger.

Det fremgår av betegnelsen at programrådet har en rådgivende funksjon. Det innebærer at selv om programrådene er sammensatt av ansatte i undervisnings- og forskerstillinger har rådet ikke «det formelle ansvaret» slik som NOKUTs veiledning forutsetter, men en faglig rådgivende rolle. Det formelle faglige ansvaret for ledelsen av studieprogram ved Kunsthøgskolen ligger derfor ved dekan.

Avdeling Dans har - som eneste avdeling - rollen «programansvarlig» som innehas av ansatte i undervisnings- og forskerstilling. Ved avdeling Dans er ansvaret for ledelsen av studieprogram delt mellom dekan og programansvarlig, da programansvarlig i hht stillingsbeskrivelsen skal «bistå dekan med det faglige ansvaret for ett eller flere studieprogram».

Konklusjon om studietilsynsforskriftens krav:

Ved Kunsthøgskolen er det leder for faglig enhet, dekan, som har «det formelle faglige ansvaret» for ledelsen av studieprogram. Avdeling Dans har - som eneste avdeling - i tillegg etablert programansvarligrolle i undervisnings- og forskerstilling som skal «bistå dekan» med det faglige ansvaret. I tillegg har programrådene en rådgivende rolle for dekan.

I henhold til studietilsynsforskriften stilles det krav om at det formelle faglige ansvaret for studieprogram ivaretas av ansatte i undervisnings- og forskningsstilling. Dette forstås slik at kompetansekravet må tilsvare ansettelse i undervisnings- og forskerstilling - altså sakkyndig vurdert kompetanse. Leder av studieprogram (om denne er dekan eller har annen faglig lederstilling) må dermed etter denne forståelsen ha kompetanse på minst dette nivået med de fullmakter som i dag ligger til dekanstillingen ved Kunsthøgskolen.

5. Oppsummering

Kunsthøgskolens faglige virksomhet er å tilby høyere kunsthøgskoleutdanning, å utføre kunstnerisk utviklingsarbeid og forskning – og å formidle kunnskap om denne virksomheten.

Styret har høy grad av frihet til å organisere den faglige virksomheten slik at ansvaret ivaretas. Det er enkelte rammer for dette - blant annet knyttet til UH-lovens krav om ansettelse av leder for avdeling og grunnenhet og til studietilsynsforskriftens krav om faglig ledelse av studieprogram.

UH-loven (forarbeidene) stiller krav til at leder for avdeling eller grunnenhet skal ha lederegenskaper og evne til strategisk tenkning. Faglig leder bør være en person med vitenskapelig erfaring og legitimitet i fagmiljøene. Erfaring fra praksis og kunnskap om yrkesfeltet bør også vektlegges der dette er relevant. Kompetansen som trengs for å fylle stillingen må vurderes i det enkelte tilfelle avhengig blant annet av enhetens størrelse og fagprofil. Det stilles altså ikke krav i loven til at faglig leder skal være sakkyndig vurdert.

Ved Kunsthøgskolen er den formelle faglige ledelsen av studieprogram lagt til dekan. NOKUT tolker forskriften slik at det stilles krav om at den formelle faglige ledelsen av studieprogram må ivaretas av ansatte med kompetanse tilsvarende tilsetting i undervisnings- og forskerstilling. Dette innebærer at dekan uansett må ha kompetanse minst tilsvarende tilsetting i undervisnings- og forskerstilling med de fullmakter knyttet til formell faglig ledelse av studieprogram som i dag er lagt til dekanstillingen.

Dersom en dekan ikke har slik kompetanse vil oppgaver knyttet til den formelle faglige ledelsen av studieprogram måtte delegeres til andre ansatte og/eller organ som har slik kompetanse.

I forhold til delegasjonsfullmaktene for dekan vil dette blant annet innebære følgende oppgaver:

- Godkjenning av revisjoner av studieprogrammer (innen strukturelle og økonomiske rammer)
- Godkjenning av innstillingskomiteer/opptakskomiteer til studieopptak, vedtak av opptak av studenter
- Godkjenning av forslag til sensoroppnevninger
- Godkjennelse av grad, emner o.a. fra andre institusjoner
- Ansvar for kvalitetssikring av undervisning, forskning ~~og formidling~~

6. Innspill fra ansatte

I forbindelse med forberedelsen av utlysning av dekanstilling på Teaterhøgskolen avga kollegiene ved Teaterhøgskolen tidlig innspill med konkrete ønsker for kompetanse for dekan ved Teaterhøgskolen. (se vedlegg 4). Kunstakademiet avga også en generell uttalelse om kollegiets ønsker angående kompetansekrav til dekanstillinger.

Rektor har bedt ansatte/kollegier om å melde inn øvrige innspill til denne saken. Evt. øvrige innspill vil bli lagt til saken.

Innspillene som er kommet viser at det er ulike syn i kollegiene på om det er ønskelig å stille krav til førstekompetanse til dekaner. Alle innspill peker på at dekanen, som ansvarlig for sentrale beslutninger knyttet til høyere kunstnerisk utdanning, kunstnerisk utviklingsarbeid og forskning, må ha solid faglig kompetanse og sterk faglig legitimitet. Noen syn som fremmes (innspillene vedlegges i sin helhet);

- Krav om sakkyndig vurdert kompetanse vil styrke dekanens evne til å fatte faglige beslutninger og legitimitet til å inneha faglig ansvar. Som avdelingsleder må dekanen kunne inngå i et nært faglig samarbeid med kollegiet.
- Nasjonalt og internasjonalt vil det styrke fagets omdømme og være en drivkraft for å trekke attraktive søkere og studenter til KHiO med faglige dekaner (sakkyndig vurderte).
- Å stille krav om formell førstekompetanse vil kunne utelukke aktuelle gode og kompetente søkere. Kompetansevurdering og akademiske titler er fortsatt nytt innenfor våre fag og det er også utdanning på høyere grads nivå. Det er derfor for tidlig å stille krav til førstekompetanse.
- Det viktigste er å fokusere på de strategiske oppgaver som ligger til stillingen – ikke å stille krav til formell førstekompetanse.
-

Det understrekes i innspillene at krav om faglig kompetanse (uavhengig av kompetansevurdering) oppfattes som et nødvendig, men ikke tilstrekkelig krav til dekankompetanse. Dekan må også ha kompetanse til å løfte stillingens ansvar knyttet til personalmessig og økonomisk-administrativ ledelse.

7. Vurdering

Normalordningen i sektoren er å stille krav til kompetanse på minst 1. amanuensisnivå ved ansettelse av leder for faglige enheter ved universiteter og høgskoler.

Forhold som er nevnt som kan tale for å avvike normalkravet til førstekompetanse for dekaner ved Kunsthøgskolen kan for eksempel være:

- behov for å rekruttere faglig ansatte utenfor UH-sektoren
- krav til kompetanse til både faglig og administrativ ledelse av høyere utdanning og forskning
- mulige begrensninger i kritisk masse som tilfredsstiller krav til relevant førstekompetanse

De forhold som taler for å opprettholde normalkravet til førstekompetanse for dekaner ved Kunsthøgskolen kan være

- konsekvens av faglige ambisjoner i ny strategisk plan,
- akkrediteringen som vitenskapelig høyskole
- etablering av eget ph.d. program i kunstnerisk utviklingsarbeid
- skjerpede kvalitetskrav for universiteter og høyskoler.

Som vitenskapelig høyskole med eget ph.d. program har Kunsthøgskolen betydelig faglig autonomi. Autonomien innebærer at Kunsthøgskolen har et stort faglig ansvar for å ivareta:

- faglig ledelse av høyere utøvende og skapende kunstutdanning,
- faglig ledelse av kunstnerisk utviklingsarbeid og forskning innen fagområdet kunst, og
- kvalitetssikring av denne faglige virksomheten.

Dekaner har – som ledere av Kunsthøgskolens faglige enheter – sentrale roller i å løfte dette ansvaret.

Når det gjelder spørsmålet om avdelingsvise vurderinger av behovet/ønsket om dekaner med førstekompetanse, så kan det føre til at dekanrollen på Kunsthøgskolen utvikler seg ulikt og at dekanens faglige plass i organisasjonen vil kunne variere både på tvers av avdelinger og også over tid i samme avdeling. Det anbefales derfor at det legges samme prinsipp til grunn for alle dekanstillingerne.

Det legges frem to alternative forslag til vedtak:

Forslag til vedtak ALTERNATIV 1:

- *Det vedtas et prinsipp om krav til dokumentert sakkyndig vurdert førstekompetanse til samtlige dekanstillinger ved Kunsthøgskolen.*
- *Førstekompetansen bør være relevant for høyere utøvende og skapende kunstutdanning, kunstnerisk utviklingsarbeid og forskning innen fagområdet kunst ved vedkommende avdeling. Dette innebærer normalt dokumentert, sakkyndig vurdert førstekompetanse basert på relevant kunstnerisk virksomhet, men også annen førstekompetanse vil kunne vurderes som relevant.*
- *Prinsippet om enhetlig ledelse på avdelingsnivå endres ikke og dekanstillingerne vil ha både faglig og administrativt ansvar.*
- *Prinsippvedtaket gjøres gjeldende for kommende utlysninger av dekanstillinger på avdelingene.*

Eller

Forslag til vedtak ALTERNATIV 2:

- *Det vedtas å beholde gjeldende prinsipp (ikke krav om førstekompetanse) men med tydeliggjøring av eventuelle begrensninger i dekanens faglige mandat*
-